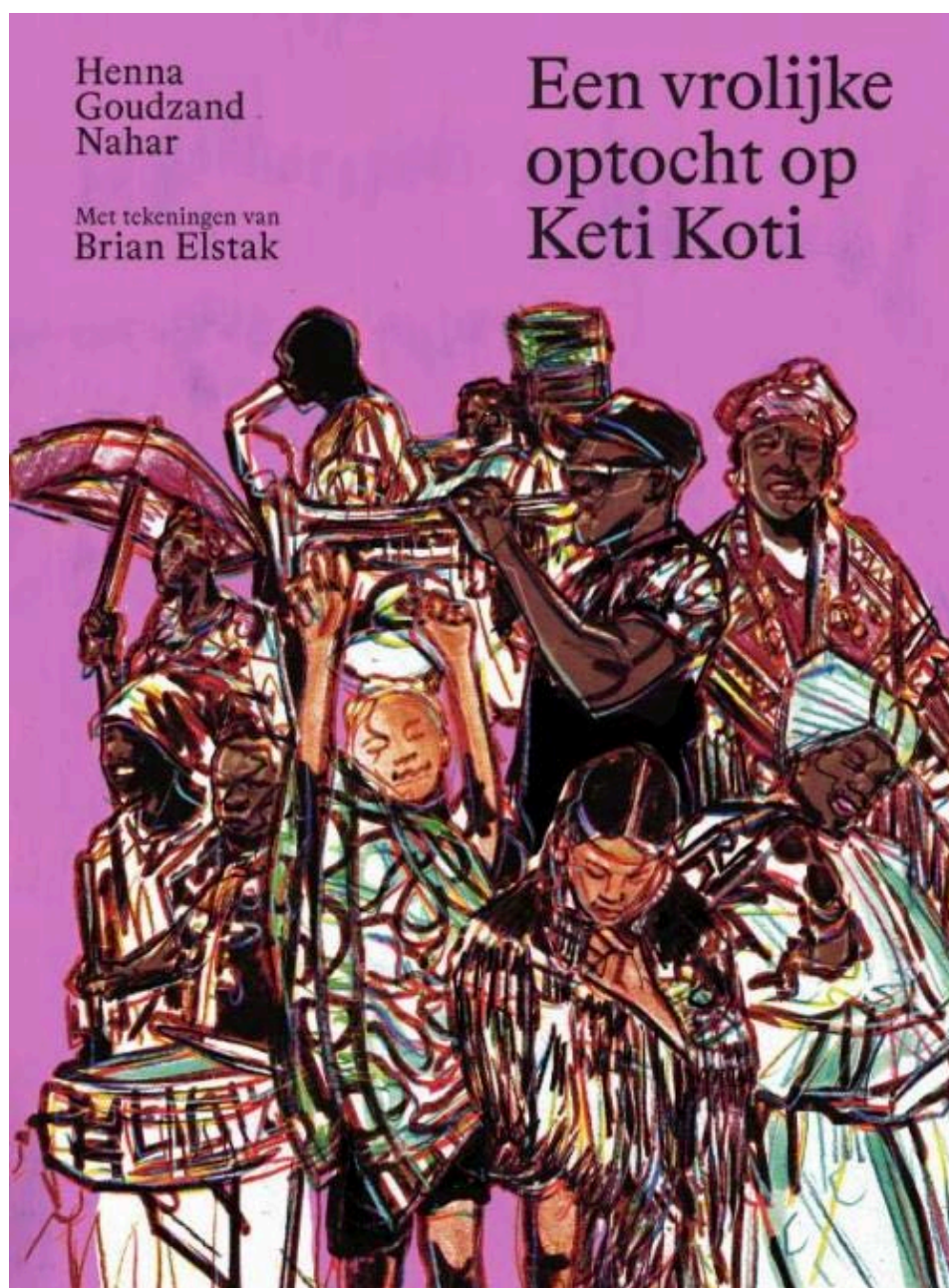

Lesbrief viering 1 juli
Keti Koti: de dag van de
afschaffing slavernij

Een vrolijke optocht op Keti Koti

Voor groep 6, 7 en 8
(zelf lezen vanaf 7 jaar)

Henna
Goudzand
Nahar

Met tekeningen van
Brian Elstak

Een vrolijke optocht op Keti Koti

In deze lesbrief reiken we lessuggesties aan voor de herdenking en viering van de afschaffing van de slavernij op 1 juli. Dit gebeurt aan de hand van *Een vrolijke optocht op Keti Koti*, een boek gemaakt door Henna Goudzand Nahar en Brian Elstak. Leerlingen kunnen namelijk via dit boek aan de slag gaan met het thema Keti Koti.

Keti Koti is de (van oorsprong Surinaamse) naam voor de dag waarop de slavernij officieel door Nederland is afgeschaft. Dit gebeurde eerst in Nederlands-Indië, tegenwoordig Indonesië, in 1860, daarna in 1863 in Suriname en in het Caraïbisch deel van het koninkrijk te weten, de eilanden Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Nederland heeft in al deze landen een belangrijke rol gespeeld in de slavernij. Daarom is er de laatste jaren meer aandacht voor dit onderwerp, ook in het onderwijs. Bij elke lessuggestie wordt vermeld voor welke groep die het meest geschikt is.

De lessuggesties zijn te gebruiken bij de lessen Nederlands, oriëntatie, tekenen, creatieve vorming en muziek en dan vooral in de aanloop naar de herdenking en viering van de dag waarop in Nederland de afschaffing van de slavernij wordt herdacht en gevierd.

Deze lesbrief bestaat uit twee delen: een eerste deel gaat over het herdenken van de periode van slavernij, het tweede deel bestaat uit lessuggesties om de vrijheid te vieren.

Let op: Het gaat hier om de slavernij zoals voorgekomen in bovengenoemde landen. Maar slavernij is van alle tijden. Vele groepen personen in allerlei 'windstreken' hebben anderen tot slaaf gemaakt. Zie Wikipedia 'Slavernij'.

Kennis van het verhaal

Een vrolijke optocht op *Keti Koti*, geschreven door Henna Goudzand Nahar en geïllustreerd door Brian Elstak.

Als Bas, het beste vriendje van Joeme, op een dag bij haar wil spelen, hoort hij dat Joeme die middag meteen uit school met haar ouders de stad in gaat. Bas vraagt of hij mee mag. Met z'n vieren fietsen ze naar de markt en halen een hoop stof. Dan hoort Bas dat Joeme haar verjaardag in Suriname gaat vieren, het land waar haar ouders zijn geboren, omdat zij, haar moeder en oma dit jaar samen 100 worden. Bas wil vervolgens ook graag mee naar Suriname.

Tijdens de vakantie in Galibi, een speciale plek in Suriname waar reuzeschildpadden hun eieren leggen, krijgt Joeme van haar inheemse oma traditionele kleding. Die kleding zal ze dragen bij de Bigi Spikri-optocht in Nederland om te vieren dat niemand meer gevangen wordt gehouden om gratis voor anderen te werken. En dat is niet alles: van een oudtante krijgt Joeme later ook een koto: traditionele kleding van de Afro-Surinamers. Bas wil intussen niets liever dan ook meedoen aan de Bigi Spikri. Een oom van Joeme zorgt ervoor dat dit kan.

Eenmaal terug in Nederland weten Joeme en Bas hun juf en klas zo enthousiast te krijgen dat ze met z'n allen besluiten mee te lopen in de optocht.

Verwerking van het boek: de leerkracht leest het boek voor, of er zijn meerdere exemplaren van het boek in de klas zodat elk kind het zelfstandig kan lezen.

Over de auteur en de illustrator

Henna Goudzand Nahar schrijft prentenboeken en jeugdboeken. Ze was enkele jaren verbonden aan *Sesamstraat* als een van de auteurs van voorleesverhalen. De afgelopen jaren heeft ze meerdere boeken geschreven met als thema de slavernij.

Brian Elstak is beelden kunstenaar, illustrator en maker van boeken. Bekend bij kinderen is zijn trilogie: *Tori*, *Trobi* en *Lobi*.

Wat je vooraf moet weten

De herdenking en viering van Keti Koti

De herdenking en viering van Keti Koti vindt tegenwoordig op vele plekken in Nederland plaats. Veel aandacht van de landelijke pers is er voor de herdenking en viering van Keti Koti in de hoofdstad van Nederland en wel in het Oosterpark in Amsterdam-Oost. Daar staat ook het Nationaal monument slavernijverleden, gemaakt door de kunstenaar Erwin de Vries. Elk jaar vindt in dit park, voor de viering van de afschaffing van de slavernij, eerst de herdenking plaats. Verschillende personen, waaronder ministers, houden dan een toespraak die uitgezonden wordt op de televisie. Dat gebeurt overigens na het houden van een optocht die *Bigi Spikri* wordt genoemd. *Bigi Spikri* (Surinaams) betekent 'Grote Spiegels'. De *Bigi Spikri*-optochten op Keti Koti zijn ontstaan in Suriname. Daar bewonderden de mensen die meededen aan de optocht zichzelf en anderen in de etalageruiten van de winkels die ze passeerden.

Bigi Spikri-optochten vinden nu dus ook plaats in de straten van Nederland. In Amsterdam begint hij bij de Stopera (Waterlooplein) en eindigt in het Oosterpark, de plek waar de herdenking en viering van Keti Koti dus wordt gehouden. Iedereen mag eraan meedoen. Veel mensen doen traditionele kleren aan. Looporkesten en brassbands zorgen voor de muziek. De viering van Keti Koti op andere plekken in Nederland lijkt op die in Amsterdam.

Hoe kunnen scholen iets doen aan de herdenking en viering van Keti Koti?

Lessuggesties

1. Herdenken slavernijverleden

Vrijheid is niet vanzelfsprekend, dat weten we door het voorkomen van slavernij op vele plekken in de wereld door de eeuwen heen. Aandacht voor het slavernijverleden kan door:

- A. Een klassengesprek over slavernij
- B. Na te denken wat mag als je vrij bent of wat kenmerkend is voor leven in slavernij.

A. Klassengesprek (alle klassen)

Slavernij is een onderwerp dat tegenwoordig ook in het onderwijs vaker wordt besproken. De eerste vraag is wat leerlingen er al van weten. Doorgaans wordt in een gesprek over slavernij benadrukt dat niemand het recht heeft een ander tot zijn of haar eigendom te maken en de persoon gratis voor zich te laten werken.

Slavernij gaat gewoonlijk samen met gevangenschap. Uiteraard werkt geen mens graag gratis voor een ander en de meeste mensen die in slavernij worden gehouden, zullen proberen zich vrij te maken door te vluchten. Door slaafgemaakten gevangen te houden, wordt geprobeerd te voorkomen dat ze vluchten.

Eeuwenlang hebben Europese landen, waaronder Nederland, mensen uit Afrika tot slaaf gemaakt om ze gedwongen te laten werken, vooral op plantages in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Maar ook in Indonesië hebben Europeanen vele mensen tot slaaf gemaakt. Vermoedelijk zijn daar tussen de 500.000 en een miljoen mensen tot slaaf gemaakt, die net zo wreed en onmenselijk zijn behandeld als de Afrikanen die naar de Amerika's zijn vervoerd.

Slavernij is iets wat wij mensen elkaar aandoen. Door de eeuwen heen is dat op vele plekken voorgekomen, ook in Europa. Denk maar aan het oude Griekenland, of de Arbeitseinsatz van de Nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog. Nadenken over slavernij is daarom noodzakelijk.

Op Keti Koti dragen sommige mensen een button met het jaartal 1873. Hiermee willen ze aangeven dat de slavernij in Suriname op papier in 1863 was afgeschaft, maar dat de mensen tussen de 15 en 60 jaar die in slavernij hadden geleefd nog 10 jaar verplicht moesten doorwerken na 1 juli 1863.

B. Slaaf zijn en vrij zijn (alle klassen)

Opdracht 1 (alle klassen)

De leerlingen schrijven eerst individueel op wat een vrije mag en iemand die leeft als slaaf. Daarna gaan ze met elkaar in gesprek over de antwoorden.

Schrijf op wat een mens die vrij is allemaal mag:

Schrijf op wat een mens die als slaaf wordt gehouden niet mag:

2. Viering slavernijverleden

Na het herdenken van het slavernijverleden, is het belangrijk om te vieren dat we vrij zijn, juist omdat dit niet vanzelfsprekend is. Wat lessuggesties:

A. Een Keti Koti-optocht in de buurt

De voorbereidingen daarvoor bestaan uit:

1. Het maken van borden voor de Keti Koti-optocht (groep 6, 7 en 8)
2. Het maken van vlaggen van landen waar de slavernij is afgeschaft
3. Het uitstippelen van een route voor de Bigi Spikri (groep 8)
4. Het maken van liedjes (groep 6, 7 en 8)

1. Je wilt de mensen die de optocht zien iets vertellen over vrijheid en slavernij. Bedenk kernachtige teksten die je op kartonnen borden schrijft en in de optocht meedraagt.

2. Zoek op internet de namen van landen waar de slavernij is afgeschaft. Kies een land, waar ook ter wereld, en teken hun vlag met daarop het jaar waarop de slavernij is afgeschaft. Schilder of teken de vlag.

3. Het uitstippelen van de route voor de Bigi Spikri. Bij deze optocht wil je niet alleen de school maar ook de mensen langs de route bewust maken van de slechte kanten van slavernij en waarom vrijheid zo belangrijk is. Uiteraard bedenk je een veilige route maar je probeert toch ook langs publiek te komen. Langs een winkelcentrum gaan is eventueel een slimme route.

4. Eigen liedjes maken. Kies wat bestaande liedjes uit. Maak op basis van de melodie van deze liedjes nu eigen teksten met als thema slavernij en vrijheid.

Hoe doe je dat?

Eerst ga je na hoeveel tellen (lettergrepen) er in elke zin van een liedje zit. Nemen we bijvoorbeeld 'Vader Jakob':

Vader Jakob (4 tellen)
Vader Jakob (4 tellen)
Slaapt gij nog (3 tellen)
Slaapt gij nog (3 tellen)
Alle klokken luiden (6 tellen)
Alle klokken luiden (6 tellen)
Bim bam bom (3 tellen)
Bim bam bom (3 tellen)

1. Bedenk wat je in een lied wilt vertellen over vrijheid en/of slavernij.
2. Als je dat weet, maak dan op de tellen van het lied zinnen.

Bijvoorbeeld bij 'Vader Jakob':
Vrijheid is fijn (4 tellen)
Vrijheid is fijn (4 tellen)
Roep dan hard (3 tellen)
Et cetera.

Je kunt zo een paar liedjes maken voor de optocht.
Misschien zijn er leerlingen en/of leerkrachten die de liedjes op een instrument kunnen begeleiden.

Let op: Stel de wijkagent of de afdeling Toezicht en Handhaving van de gemeente op de hoogte van de activiteit.

B. Bedenk een kort toneelstuk (groep 6, 7 en 8)

Iedereen in de groep krijgt een rol in het stuk. Een deel van de groep als acteur, een ander deel krijgt de taak om op bestaande melodietjes wat liedjes over vrijheid en/of slavernij te bedenken en te zingen (tips hiervoor staan op de vorige bladzijde).

De volgende rollen voor het toneelstuk:

1. De slavenmeester
2. De drie opzichters (zijn trouw aan de slavenmeester)
3. De leider die de groep voorstelt te vluchten
4. De andere personen die ook als slaaf gehouden worden op de suikerplantage.

Een mogelijk verhaal:

De slavenmeester, eigenaar van een suikerplantage, wil dat de mensen die hij als slaven houdt steeds harder werken. De mensen zijn daardoor elke avond uitgeput. Daarnaast krijgen ze weinig en ook nog slecht eten. Een van de mensen is de situatie zo zat dat hij de anderen op een avond bij elkaar roept. Hij stelt voor de jungle in te vluchten om daar als vrije mensen verder te leven. Iedereen wil dat graag. Maar de groep moet het een en ander stelen van de slavenmeester om de tocht te kunnen overleven. De groep heeft uiteraard niets. Hoe komen ze aan wat voedsel, kaarsen en wapens? En wanneer ontvluchten ze de plantage? De mensen die trouw zijn aan de slavenmeester mogen uiteraard niets te weten komen. Verraad ligt anders op de loer. Laat de organisatie zien van de vlucht, de vlucht zelf, en eindig met de bouw van een dorp in de jungle.

Laat de leerlingen binnen hun rol spontaan zinnen bedenken. Af en toe wordt het toneelspelen onderbroken door een van de liedjes die bedacht zijn over vrijheid en slavernij.

Begin het toneelstuk tijdens het werk op de suikerplantage. De mensen kappen het suikerriet (zie internet), de opzichters lopen met zweepen rond. Aan het eind van de dag wordt de suiker gewogen. De plantagemeester, die steeds meer geld wil, kijkt streng toe hoeveel een ieder gekapt heeft. Wie te weinig heeft gekapt, krijgt straf.

Die avond, op weg naar de hutten, stelt iemand voor om na het eten bij elkaar te komen. Deze persoon, de leider, stelt voor om als groep te ontsnappen aan de slavernij en in vrijheid te gaan leven in de jungle. Zie hierboven wat de groep allemaal moet doen voordat het zover is. Sluit het toneelstuk af met een lied over vrijheid.

